

njič, de se pri glagolih le v možkim spolu izhod ženskiga ali tretjiga na znanje daje, nikoli pa v ženskim ali tretjim izhod možkiga. Vse je tedaj poljubnost in zmešnjava; *poljubnost* — kér so regeljce same le poljubne ali nepotrebne; in *zmešnjava* kér so tudi še te regeljce le polovite in nestanovitne, enake repátim zvezdam (kometam), od kterih se ne vé, ne, od kod de pridejo, ne, kam de gredó. —

d) Zadnjič je ta naš pravopis tudi vsim pametnim pravopisam drugih narodov nasproti. Vsi spoznajo, de sta latinski in laški pravopis med vsimi nar pametniši; in v nobenim izmed nju se izvirk besedí ali pa njih sklanjanje z drugačnim pisanjem ne napoveduje. Ravno tako prosto pišejo tudi, kakor izrekjejo, naši bližnji sosede, Horvatje, Dalmatinci, Slavonci, Serbi, in na Pemskim naši slavni Čehi, kteri izvirk le v nekterih malih besedah, sklanjanja pa nikjer z drugačnim pisanjem ne napovedujejo. Nemci so sicer dolgo časa to šego špogali, de so izhajanje besedí naznanaovali; pa dan današnji so jo jeli sploh opušati, in sedaj pišejo postavim, namest: *genohmen*, kakor izrekjejo: *genomen*. Le Francozje in Englejci še dan današnji drugači pišejo, kakor pa izrekujejo in sicer také mnogo, košato in rogovilasto, de je skorej ložej, se celiga njih jezika naučiti, kakor samiga branja. De pa taki izgledi niso posnemati, noben pameten nemore dvomiti.

Nič ne govorim od mnogih pretéz in neprijetnih nasledov, ktere nam ta pravopis seboj prinese, postavim, de v bravcih drugih narodov, kteri našiga pravopisa ne poznajo in naše pisave le po golih čerkah berejo, to misel obudi, de je naš jezik veliko *terji* in *grobsi*, kakor pa je res, kér mu po pisanji veliko več soglasnikov prisodijo, kakor jih pa v govorjenji ima; *po tem*, de tudi lepôto našiga pisanja zatéra, kér po njem namest nar lepši čerke *ii* velikrat *il*, *el*, ali pa *ev*, in v pišemo; *še več*: de tudi naše pisanje nepotrebama daljša, kér nas sili dostikrat po dve čerki delati, kjer bi bila ena zadosti. i. t. d.

Kakó dolgo tedej bomo še ta pravopis terpéli, kteri po vsih stranéh toliko napčniga, nerodniga in lažnjiviga v sebi ima, — kteri nepotrebne namene in vladíne v pisanji naslédje, in še več nepotrěbnih sném za branje in pisanje terja, kteri velikrat umevnosti branja zaderge stavi, kteri dostojnim željem vsih bravcov in poslušavcov, in zlasti učencov napotje in spotike dela; nič skladnosti in edinosti v sebi nima; lepôto pisanja in natisa manjša; meh-kôto našiga jezika pri drugih narodih v natolcevanje terdobe pripravlja, vsim pametnim pravopisam drugih narodov v senci stoji, in torej nam in našim prednikam také malo v čast zaleže!? Zarés! če kdej od kake šege, tako gotovo od tega pravopisa veljá, de *ni vse slavno, kar je od davno*.

(Dalje sledí.)

Slovaki ali Slovenci na Ogerskim.

Na gornjim Ogerskim je kakih 2.753,000 Slovencev, med kterimi je okoli 50,000 naših naj bližnjih bratov, drugi so si s Čehi bolj v rodu. Slovenci na Ogerskim so bili mende nekdej naj prvi med Slovanskimi narodi, pa so tudi bili potlej naj prvi pod Madžarskimi stiskami v temoto pokopani. Ravno tisuč lét je, pravi „Cygodnik Cieszynski“, od kar so se Slovenje od ptujih preselovavnih in bojevavnih narodov osvobodili; prvi pa zmed Slovenov so bili Slovenci (Slovaki), ali kakor so se tadaj imenovali, Vélko-Moravanje, kér se je tudi Moravija k njim perštevala. Le-ti tedaj so sebe in druge Slovene osvobodili družih neprijateljskih narodov. Slávin in môcin njih kralj je bil Svatopluk, kteri si je sprosil od gerskiga cesarja dva aposteljna

keršanstva: Cirila in Metoda, ter sprejél keršansko véro, in jo razširjal med Slovéní. Ciril (Konstantin) je sv. pismo poslovénil za svoje ljudstva, in s tem se je pričelo, ali morebit bolj práv reči: je novo življenje dobilo slovensko slovstvo. Práv katoljšk kristjan je bil Ciril. Vérin in zvést očetu vsiga keršanstva, kakor so še večidel Slovenci, je poslovenjeno sveto pismo rimskimu papežu Joanu VIII. dal presoditi in poterditi. Takó imenitno je bilo to délo, in také zvestó dodelano, de je od svetiga očeta dosešlo svitlo pohvalo („Leteras slovinicas jure laudamus“) in pri ti prilóznosti je bil Metod postavljen za véliciga škofa na Panonskim in Maravskim. — Slovenski kralj Svatopluk (Svatopolk) je imel v Nitri svoj sedež, in pod njegovo dobro vlado so bili tudi Čehi, Šlezanje, dél Poljskiga, Rusovskiga, in drugi kraji. Nemški kralj Arnulj je bil Svatopolkovo srečno vladanje skálil; in kér ni mogel Svatopolka v boji zmagati, je poklical Azijanskih Madžarjev znad černiga morja zoper njega. Madžarji, ljudstvo iz tatarskiga kolena ali stábla, še vsi divji in grozoviti, prideró na Ogersko, razderó Svatopolkovo kraljestvo, zberó Ogre okoli sebe, in pahnejo národ Slovenski v sužnost (nievolnictvo). Od ondot izhaja, de je na Ogerskim Madžar gospodar ali plemenitnik (zlahtnik) bil, slovenski ljud pa njegov podložnik, se je mogel pred njim v góre umakniti, in živí ondi v veliki stiski. Letašnje léto je tudi temu ljudstvu upanje zasijalo, de bi utegnulo z Madžari enake pravíce v prihodnje vživati, ako čislana enakost, ravnost, ali kakor jo še kdo imenuje, ni prazna beseda. Jeran.

Is deržavniga zbora.

Še enkrat, in za to léto mende poslednjikrat, govoré Novíce od deržavniga zbora, ki je bil kakor danes berete 4. dan tega mesca razpušen, zató kér so nam presvitli Cesar s svojimi ministri Samí vstavo dali, in bojo drugi zbor mende še le drugoléto vkup poklicali.

De pa še enkrat od deržavniga zbora govorimo, se zató zgodí, kér je 3. sušca gosp. minister Stadion na gosp. Ulepičevu vprašanje: ali se bo v Ljubljani vseučeliše, to je, velika šola za duhovstvo, pravdoslovstvo, zdravilstvo in modroslovstvo napravila? odgovor dal.

Gosp. minister je rekel: „de ministerstvo imenitne vzroke, kteri govoré za napravo vseučeliša za slovenske dežele v Ljubljani dobro previdi, de spozná potrebo velike šole za jugoslovanske kraje, in de si bo prizadévalo, to napravo tudi vstanoviti. Če pa že zdej gotoviga sklépa v ti reči ne more storiti, je vzrok v tém, de k ti napravi še niso vse predloge storjene, ktere so potrebne, de se taka naprava na noge spravi, ktera marsikterih priprav in denarja potrebuje. Tudi ministri sami kaj taciga storiti ne morejo, kér se to zamore le po postavni oblasti zgoditi.“

Ministritedej spoznajo potrebo vseučiliša za slovenske dežele in so nam obljubili, de si bojo prizadevali, veliko šolo v Ljubljani vstanoviti.

Cesar so nam ustavo dali, po kteri nam nihče narodskih pravíc in pravíc narodskiga jezika krajsati ne smé. Naš jezik bo tedej v pisarnice prišel in bo zadobil dolgo zatérte pravíce. De bo pa mogel slovenski jezik v občinsko življenje vpeljan biti in de ga bojo mogli uradniki rabiti, mora velika šola biti, kjer se bojo pravdoslovci (Juristen) i. t. d. svoje znanstva v tem jeziku učili, kteriga bojo potem kot uradniki rabili. De bo tedej narodska pravíca resnica postala, se mora tedej za slovenski narod na Krajskim, Koroškim, Štajarskim, Goriškim in Istrijskim tudi velika šola napraviti, kakor jo imajo drugi narodi. Potrebnotake šole je tako očitna kot beli dan.

Drugo vprašanje je le: v kterim kraji naj bi se